

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

UUSIMAA-KAAVA
2050

Uusimaa-kaava 2050 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA

Uudenmaan liiton julkaisu B 54 - 2017

Uudenmaan liiton julkaisu B 54 - 2017
ISBN 978-952-448-464-0
ISSN 2341-8893

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste
Piirroskuvat: Linda Saukko-Rauta

Verkojulkaisu
Helsinki 2017

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Uusimaa-kaava 2050

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

KUVAAILULEHTI	4
ESIPUHE	5
Miksi maakuntakaava on tärkeä?.....	5
1. LÄHTÖKOHDAT.....	6
1.1 Uudenlaisen maakuntakaavan tarve.....	6
1.2 Maakuntakaavan tehtävä ja merkitys.....	7
1.3 Maakuntakaavan asiakirjat	10
1.4 Uudenmaan maakuntakaavatilanne	10
1.5 Maakunnat ja lainsäädäntö uudistumassa.....	11
2. UUSIMAA-KAAVAN 2050 TAVOITTEET.....	12
2.1 Merkittävimmät muutostekijät kaavan tavoitteiden taustalla.....	13
2.2 Kaavan laadintaa ohjaavat päätavoitteet	14
2.3 Kaavatyötä ohjaavat prosessitavoitteet	17
3. SUUNNITTELUALUE.....	18
3.1 Uudenmaan maakunta.....	18
3.2 Uudenmaan seudut ja kunnat.....	21
4. UUSIMAA-KAAVAN 2050 SISÄLTÖ JA LÄHTÖTIEDOT	22
4.1 Uudenmaan rakennekaavan sisältö.....	22
4.2 Seutujen vaihemaakuntakaavojen sisältö.....	24
4.3 Uusimaa-kaavan 2050 lähtötiedot.....	24
5. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	26
5.1 Keskeiset arvioitavat vaikutukset	26
5.2 Menetelmät.....	27
6. VUOROVAIKUTUS	28
6.1 Viranomaisyhteistyö.....	28
6.2 Viestintä ja vuorovaikutus.....	29
6.3 Päätöksenteko	30
7. AIKATAULU	31
8. LISÄTIETOJA	32
Yhteystiedot.....	32

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi

Uusimaa-kaava 2050 – Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijä

Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisuja B 54

Julkaisuaika

2017

ISBN

978-952-448-464-0

ISSN

2341-8893

Kieli

suomi

Sivuja

32

Tiivistelmä

Uudenmaan aiempien maakuntakaavojen yhteydessä saadussa palautteessa sekä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa käydyissä keskusteluissa on noussut esiin tarve maankäytön keskeisiä teemoja yhteen kokoavan, entistä strategisemman maakuntakaavan laadinnalle. Uusimaa-kaavasta on tarkoitus tehdä muuttuvaan toimintaympäristöön sopiva, uudenlainen työkalu.

Uusimaa-kaava laaditaan koko Uudenmaan alueelle ja sen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaavan kokonaisuus laaditaan kaksiportaiseksi, eli kokonaisuus muodostuu strategisesta pitkän aikavälin nk. Uudenmaan rakennekaavasta ja sitä tarkentavista, seuduittain laadittavista vaihekaavoista. Tätä neljästä eri vaihemaakuntakaavasta muodostuvaa kokonaisuutta kutsutaan yhteisellä nimellä Uusimaa-kaava 2050.

Uusimaa-kaavan 2050 laadintaa ohjaavat päätavoitteet ovat *Kasvun kestävä ohjaaminen ja alueiden välinen tasapaino, Ilmastonmuutokseen vastaaminen sekä Luonnon ja Luonnonvarojen kestävä käyttö, Hyvinvoinnin ja vetovoimaisuuden lisääminen sekä Kestävä kilpailukyky*. Näille on määritelty alatavoitteita, ja päätavoitteita tarkentavat kunkin seudun vaihekaavan omat tavoitteet määritellään yhdessä sidosryhmien kanssa vuoden 2017 aikana.

Tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan kaavan tavoitteista, sisällöstä ja tehtävistä selvityksistä sekä vaikutusten arvioinnista ja siitä miten kaavan laadintaan voi osallistua. Vaikutusten arviointi ja vuorovaikutus kaavaa laadittaessa osallisten kanssa on keskeinen osa kaavaprosessia. Tavoitteena on tuottaa tietoa kaavan toteuttamisen merkittävistä vaikutuksista maakunnallisella tarkkuudella. Sitä mitä ja miten vaikutuksia tullaan arvioimaan, tarkentuu kaavatyön edetessä.

Avainsanat (asiasanat)

aluesuunnittelu, Uusimaa, maakuntakaavoitus, Uusimaa-kaava 2050, osallisuus, vaikutusten arviointi

Huomautuksia

Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

Publikation finns också på svenska: *Nylandsplanen 2050 – Program för deltagande och bedömning, Nylands förbunds publikationer B 55 - 2017.*

ESIPUHE

Miksi maakuntakaava on tärkeä?

Uusimaa on laaja, erilaisista seuduista ja kunnista muodostuva kokonaisuus. Koko Uudenmaan kehittymisen kannalta on tärkeää keskittää voimavarat ja miettiä yhdessä, millaiset maankäytön ratkaisut parhaiten palvelevat kaikkien etuja. Maakuntakaava on tähän oiva työkalu, joka auttaa tekemään viisaita päätöksiä maankäytön, asumisen, liikenteen, palveluiden, elinkeinojen ja ympäristön kannalta, tulevaisuus huomioiden. Maakuntakaava on yhteinen suunnitelma, joka auttaa kaikkia osapuolia hahmotamaan Uuttamaata kokonaisuutena ja kehittämään aluetta viisaammin yhdessä. Yhdessä tehty Uusimaa on enemmän kuin osiensa summa.

Maakunnan suunnittelussa toimitaan avoimesti ja vuorovaikutteisesti. Maakuntakaavan etuna on, että se on lakisääteinen yhteinen suunnitelma, jonka suunnitteluun kaikki pääsevät antamaan ideoitaan ja näkemyksiään. Tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan kaavan tavoitteista, sisällöstä ja tehtävistä selvityksistä sekä vaikutusten arvioinnista ja siitä miten kaavan laadintaan voi osallistua. Osallisilla on keskeinen rooli kaavaprosessissa. He tuovat kaavan laatijoiden tietoon, mitkä asiat ovat asukkaille ja alueen toimijoille tärkeitä. Sekä kaavaprosessilla että maakuntakaavaratkaisulla on merkittävä rooli alueen yhteisen tahtotilan muodostajana.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavajärjestelmässä maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntien kaavoitusta ja muuta alueidenkäyttöä

koskevaa viranomaistoimintaa siten, että valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä valtakunnalliset ja maakunnalliset tarpeet otetaan niissä huomioon. Maakuntakaava on pitkän tähtäimen suunnitelma, jossa vedetään suuret linjat maakunnan kehitykselle, eikä siinä käsitellä kuntien sisäisiä alueidenkäytön kysymyksiä. Maakuntakaavan laadinnasta vastaa Uudenmaan liitto, joka on alueensa kuntien omistama kuntayhtymä. Maakuntakaava hyväksytään maakuntavaltuustossa.

Nyt laadittava Uusimaa-kaava 2050 kattaa koko Uudenmaan maakunnan alueen ja sen aikatähän on vuodessa 2050. Tämä maakuntakaava laaditaan kokonismaakuntakaavana, joka kokoaa samaan kokonaisuuteen kaikki maankäytön keskeiset teemat, jotka tulee ratkaista maakuntakaavalla. Alustavat tavoitteet ja lähtökohdat Uusimaa-kaavan aihealueiden osalta tarkentuvat vuoden 2017 aikana laajassa vuorovaikutuksessa kuntien, eri sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Kaavan sisältö toteuttaa Uusimaa-ohjelmaa ja siinä esitettyjä strategisia tavoitteita. Tullessaan voimaan Uusimaa-kaava korvaa nyt voimassa olevat Uudenmaan ja entisen Itä-Uudenmaan alueen kokonais- ja vaihemaakuntakaavat ja selkiyttää näin erilaisista vaihekaavoista muodostuvaa, vaikeasti hahmotettavaa kokonaisuutta.

Merja Vikman-Kanerva

Johtaja, aluesuunnittelu

1. LÄHTÖKOHDAT

1.1 Uudenlaisen maakuntakaavan tarve

Uudenmaan aiempien maakuntakaavojen yhteydessä saadussa palautteessa sekä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa käydyissä keskusteluissa on noussut esiin tarve maankäytön keskeisiä teemoja yhteen kokoavan, entistä strategisemman maakuntakaavan laadinnalle. Uusimaa-kaavasta on tarkoitus tehdä aiempaa paremmin muuttuvaan toimintaympäristöön sopiva, uudenlainen työkalu.

Uusimaa-kaava 2050: vaihemaakuntakaavojen kokonaisuus

Uusimaa-kaava laaditaan koko Uudenmaan alueelle ja sen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaavan kokonaisuus laaditaan kaksiportaiseksi, eli kokonaisuus muodostuisi strategisesta pitkän aikavälin nk. Uudenmaan rakennekaavasta ja sitä tarkentavista, seuduittain laadittavista vaihekaavoista. Tätä teknisesti neljästä eri vaihemaakuntakaavasta muodostuvaa kokonaisuutta kutsutaan yhteisellä nimellä Uusimaa-kaava 2050.

Kirkastetaan maakuntakaavan tehtävä

Uudessa kaavassa on tarkoitus tunnistaa paremmin valtakunnallisten intressien ja maakunnan kehittämisen kannalta välttämättömät tekijät ja ratkaista vain ne. Kuntakaavoille jää näin enemmän joustovaraa tarkentaa suunnittelua edelleen paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi. Keskeisenä tavoitteena on määritellä uudelleen se, mitä maakunnan kehittämisen kannalta merkityksellisiä asioita maakuntakaavalla pitää ja kannattaa ohjata ja millä tarkkuudella. Maakuntakaavalla ratkaistavien asioiden määrää halutaan karsia ja suunnittelumääräyksiä selkeyttää.

Uudenmaan maakunta on, sen osien erilaisuudesta huolimatta, laaja toiminnallinen kokonaisuus ja alueen kunnat tiiviissä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Alue tarvitsee kehityäkseen koko

alueen kattavat maankäytön periaatteet ja tavoitteet pitkälle eteenpäin. Koko maakunnan alueiden käytön tavoitteet tullaan määrittämään Uudenmaan rakennekaavassa.

Laaditaan seutujen tarpeisiin sovitettua kaavat

Maakuntakaavan tulee myös vastata erilaisten alueiden omiin tarpeisiin. Eri asiat ovat tärkeitä eri alueille ja joihinkin asioihin ei maakuntakaavalla ole edes tarpeen puuttua. Vapaa-ajan asuminen tai kaupan määrälliseen kehitykseen liittyvät teemat ovat esimerkiksi asioita, joita kannattaa käsitellä eri tarkkuudella eri alueilla.

Rakennekaavaa tarkentamaan laaditaan seuduittain räätälöitävät vaihekaavat. Niissä käsitellään paitsi koko maakunnan alueella käsiteltävät merkittävät aiheet myös kullekin seudulle olennaisia teemoja. Vaihekaavat laaditaan Helsingin seudulle, itäiselle sekä läntiselle Uudellemaalle. Tätä osa-aluejakoa tukevat osaltaan liikennejärjestelmäsuunnitelmien laadinta-alueet sekä muu jo vakiintunut seutujen yhteistyö.

Tavoitteena on, että seuduittain laadittavat maakuntakaavat voidaan päivittää tarpeen mukaan ilman koko maakuntakaavan rakennekaavan käsitelyä. Päivityksissä olisi kuitenkin aina otettava huomioon rakennekaavassa osoitetut koko maakunnan aluerakenteen, liikenneyhteyksien ja viherrakenteen kehittämisen ja luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet.

Selkiytetään Uudenmaan maakuntakaavojen kokonaisuus

Uusimaa-kaava 2050 laaditaan pitkälti nykyisten kaavaratkaisujen pohjalta. Kaavan laadinta lähtee myös tarpeesta ajanmukaistaa kaavaratkaisuja ja selkeyttää monissa vaiheissa laadittujen kaavojen kokonaisuutta. Samalla pyritään karsimaan käsiteltävien asioiden määrää.

Tavoitteena on kumota kaikki aiemmat maakuntakaavat ja tuoda niistä Uusimaa-kaavaan vain olennaisimmat ylikunnallista suunnittelua edellyttävät teemat. Moni aihealue, kuten esim. 4. vaihe-maakuntakaavassa parhaillaan käsittelyssä olevat viherrakenne ja kulttuuriympäristöt, on selvitysten ja kaavaratkaisun osalta ajan tasalla. Tällöin kumoaminen saattaa merkitä kaavaratkaisun tuomista lähes sellaisenaan uuteen maakuntakaavaan.

Oikeusvaikutuksia omaavien kaavamerkintöjen muuttaminen tai kokonaan kumoaminen edellyttää hyvää tietoa muutoksen vaikutuksista yksityiskohtaisempaan suunnitteluun.

Myös toteuttamiseen otetaan kantaa

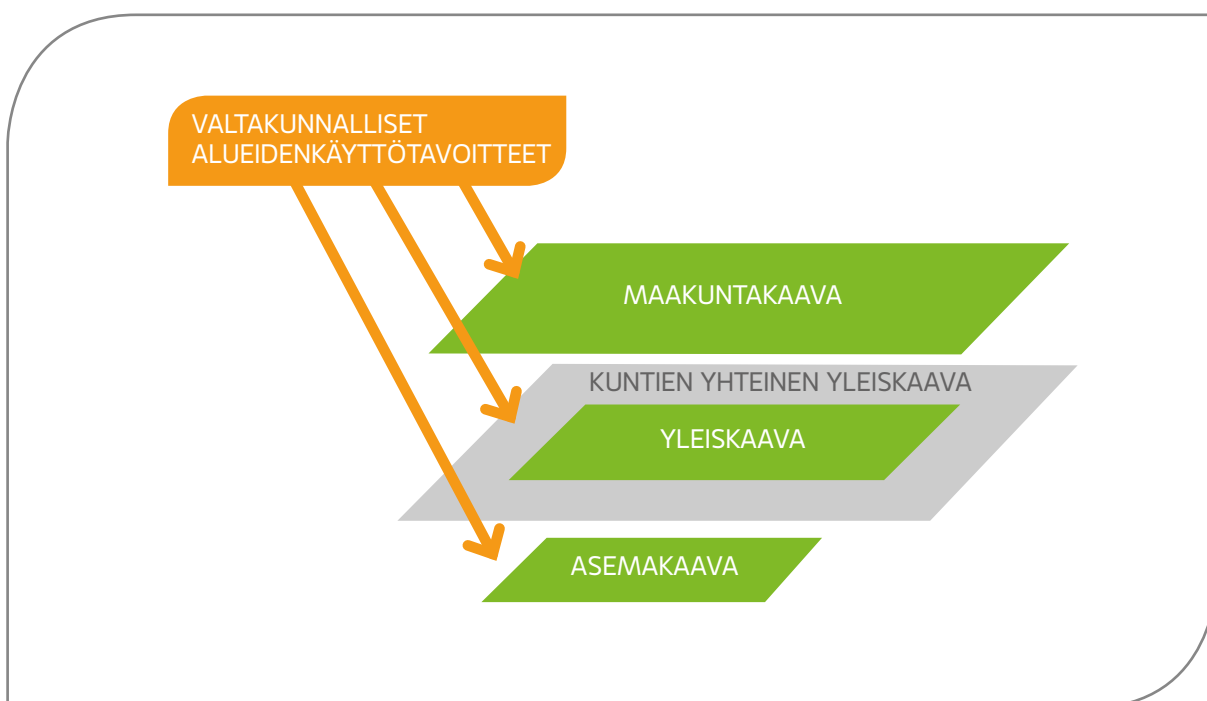
Erityisen tärkeäksi on koettu maakuntakaavaratkaisun toteutumisen edistäminen koko maakunnan kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Tämä edellyttää kuntien ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien viranomaisten yhteistyötä ja sopimista. Vaikka maakuntakaava on nähty perinteisesti aluevaraussuunnitelmana, voidaan sitä kehittää myös enemmän toteuttamisen ajoitusta ja järjestystä ohjaavaan suuntaan.

1.2 Maakuntakaavan tehtävä ja merkitys

Alueiden käytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaisesti valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT), maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava (kuva 1). Maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntien kaavoitusta ja muuta alueidenkäyttöä koskevaa toimintaa sekä kunnissa että muussa viranomaistyössä. Maakuntakaavan laadinnassa tulee ottaa huomioon sekä valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet että maakunnan kehittämisen tarpeet. Maakuntakaavassa ei käsitellä paikallisia, esim. kuntien sisäisiä alueidenkäytön tarpeita.

Maakuntakaavan laadinnasta vastaa maakunnan liitto, joka on alueensa kuntien omistama kuntayhtymä. Maakuntakaavan hyväksyy kuntien valtuustojen poliittisten valtasuhteiden perusteella valittu maakuntavaltuusto.

Hyväksytty maakuntakaava on oikeusvaikutteinen. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhtyessä muutoin toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi.

Kuva 1. Alueiden käytön suunnittelujärjestelmä.

Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Maakuntakaavassa esitetään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia aluevarauksia ja yleispiirteisiä sijainteja maakunnallisesti merkittävälle toiminnolle. Aluevarauksia ja muita merkintöjä osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueidenkäyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueidenkäytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on hyväksytty valtioneuvostossa 30.11.2000 ja tarkistettu vuonna 2008. Tavoitteita ollaan parhailaan uudistamassa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 28§

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-aluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

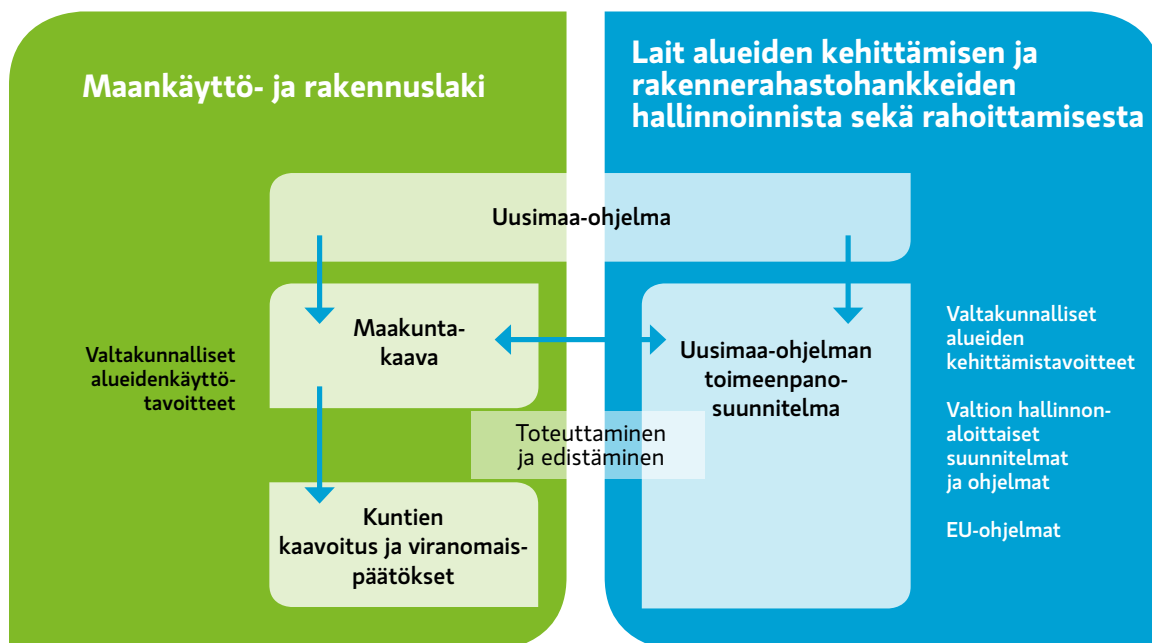
1. maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
2. alueiden käytön ekologiseen kestävyYTEEN;

3. ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
4. vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
5. maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
6. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
7. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyYTEEN.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvítettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvítettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Kuva 2. Maakunnan kehittämisen malli.

Maakunnan kehittämisen kokonaisuus Uudellamaalla

Lähtökohtia Uudenmaan kehittämiselle on kirjattu Uusimaa-ohjelmaan, joka on alueen eri toimijoiden yhteinen strateginen pitkän aikavälin kehittämissuunnitelma. Uudenmaan kunnat, valtionhallinto sekä yritys-, koulutus- ja monet muut sektorit ottavat Uusimaa-ohjelman huomioon omissa ohjelmissaan, rahoituspäätösten valmistelussa ja hankkeiden priorisoinnissa. Toisaalta myös Uusimaa-ohjelman ja sen toteuttamisen kautta voidaan tukea kaavan ratkaisuja, esim. käynnistämällä ja ohjaamalla aluekehitysrahoitusta maakuntakaavaratkaisua edistäviin kehittämishankkeisiin.

Uusimaa-ohjelma sisältää maakunnan pitkän aikavälin vision ja strategian vuodelle 2040 sekä strategiset valinnat vuosille 2014–2017. Uusimaa-ohjelmaa ollaan parhaillaan uudistamassa ja sen on tarkoitus valmistua vuoden 2017 loppuun mennessä. Uusimaa-ohjelmaa ja Uusimaa-kaavaa laaditaan Uudenmaan liitossa rinnakkain ja molempien pohjana hyödynnetään osin samoja selvityksiä ja tavoitteiden asettelua. Uusimaa-kaavalle ja

Uusimaa-ohjelmalle voidaan laatia myös yhteinen toteuttamissuunnitelma valmisteluprosessien edetessä.

Lisätietoja Uusimaa-ohjelmasta:

www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-ohjelma.

Vuonna 2013 hyväksytyn Uusimaa-ohjelman tavoitteena on, että vuonna 2040 Uusimaa on Itämeren alueen kärjessä taloudellisen ja henkisen kasvun luomisessa ja hyödyntämisessä, asukkaiden toimivan arjen olosuhteiden tuottamisessa sekä toiminnan järjestämisessä luonnon ja talouden kannalta kestävästi.

Uudenmaan strategiset kehittämistavoitteet vuodelle 2040 ovat:

1. **Älykkään kasvun kehto** – perustuu kestäväan kehitykseen ja älykkäisiin ratkaisuihin,
2. **Helppo tulla, olla ja toimia** – painottaa liikku-
misen, työn ja toiminnan vaivattomuutta sekä
3. **Puhdas ja kaunis Uusimaa** – korostaa luonnonvarojen järkevää käyttöä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä.

1.3 Maakuntakaavan asiakirjat

Maakuntakaava voidaan MRL 27 §:n mukaisesti laatia koko maakuntaa ja kaikkia alueidenkäyttötarpeita käsittelevänä kokonaismaakuntakaavana, tiettyjä asiakokonaisuuksia koskevana vaihekaavana tai maakunnan osa-alueita koskevana kaavana. Käytännössä myös kokonaismaakuntakaavassa tehdään valintoja käsiteltävien teemojen suhteen.

Maakuntakaavoitus on jatkuvasti täydentyvä prosessi, jossa uudet kaavat osin korvaavat ja osin täydentävät aiemmin laadittujen maakuntakaavojen muodostamaa kokonaisuutta. Kun vallitsevaa kaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat maakuntakaavat otettava huomioon. Etenkin nopeasti kehittyvällä Uudellamaalla maakuntakaavan ajan tasalla pitäminen edellyttää jatkuvaa suunnittelua. Uudellamaalla on voimassa jo useita maakuntakaavoja ja niiden muodostama kokonaisuus on osin jo vaikea hahmottaa.

Maakuntakaavan asiakirjat

Maakuntakaava koostuu kaavakartasta sekä kaavamerkinnöistä ja niihin liittyvistä suunnittelumääräyksistä. Kaava-asiakirjoihin kuuluu myös kaavaselostus, joka selventää ja taustoittaa kaavakartalla ja suunnittelumääräyksillä esitettävää ratkaisua. Kaavakartta sekä merkinnät ja määräykset ovat valtuustossa hyväksyttäviä asiakirjoja. Vaikka kaavaselostuksella ei ole kaavakartan ja merkintöjen ja määräysten kaltaista oikeusvaikutusta, on selostuksella merkitystä kaavan tulkinnassa ja sitä käytetään mm. oikeuskäsittelyissä tausta-aineistona. Maakuntakaavan liitekartoilla voidaan havainnollistaa, selventää, tarkentaa tai taustoittaa kaavan ratkaisuita. Liitekartat täydentävät kaavakarttaa ja ne voidaan laatia myös oikeusvaikutteisina.

1.4 Uudenmaan maakuntakaavatilanne

Uusimaa-kaavan keskeisenä lähtökohtana ovat Uudellamaalla voimassa olevat lainvoimaiset maakuntakaavat. Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntakaavat ovat kokonaiskaavoja, joissa on esitetty kaikki maakunnallisesti tärkeiksi katsotut maankäyttömuodot. Ne on laadittu 2000-luvun alkupuolella ja niiden ratkaisuja on myöhemmin

tarkistettu sekä täydennetty eri teemoja käsittelevillä vaihemaakuntakaavoilla.

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnat yhdistyivät yhdeksi Uudenmaan maakunnaksi vuonna 2011. Tämän jälkeen käsittelytavaltaan osin erilaisia maakuntakaavoja on vähitellen yhdenmukaistettu, mutta joidenkin teemojen osalta koko Uudenmaan maakunnan kattava tarkastelu ja kaavaohjauksen yhdenmukaistaminen on vielä tekemättä.

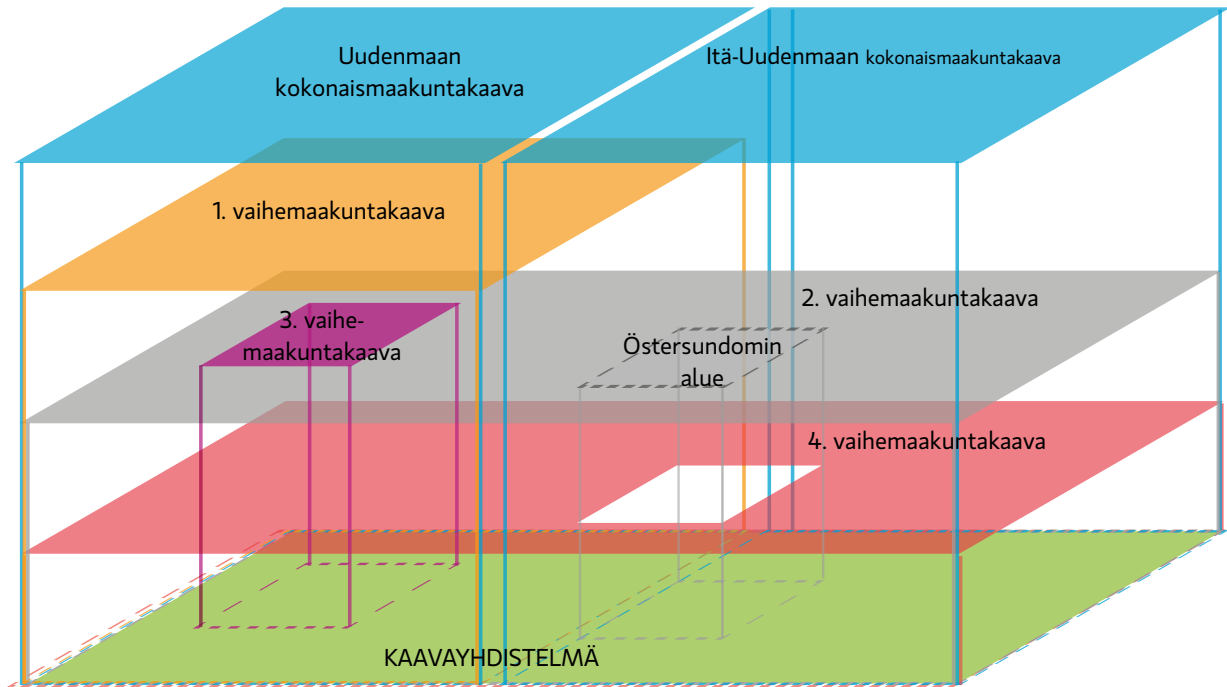
Uudenmaan vaihemaakuntakaavat 1, 2 ja 3 täydentävät ja tarkistavat kokonaiskaavoja valittujen teemojen osalta. 1. vaihemaakuntakaava on tehty vain aiemman Uudenmaan maakunnan alueelle ja 3. vaihemaakuntakaava kattaa vain suppean aiheen ja alueen Espoosta. Vaihemaakuntakaavat 1, 2 ja 3 ovat lainvoimaisia. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava on viimeisteltävänä, ja se on tarkoitus hyväksyä maakuntavaltuustossa vuoden 2017 aikana. Lisätietoa neljännestä vaihemaakuntakaavasta: www.uudenmaanliitto.fi/neloskaava.

Edellä mainittujen maakuntakaavojen lisäksi Östersundomin alueella on voimassa Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntakaavoja sekä maakuntakaavaksi muuttuneita seutukaavoja. Östersundomin maakuntakaava-alue kattaa Helsingin, Vantaan ja Sipoon yhteisen yleiskaava-alueen ja osia sen reuna-alueista. Östersundomin alueen maakuntakaavaa laaditaan erillisenä prosessina, osana Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaa. Östersundomin alueen maakuntakaavan vaiheita voi seurata netissä osoitteessa: www.uudenmaanliitto.fi/ostersundom.

Uudenmaan maakuntakaavojen kokonaisuus

Uudenmaan alueen maakuntakaavoissa on 4. vaihemaakuntakaavan valmistumisen jälkeen yli 100 erilaista kaavamerkintää. Kun vallitsevaa maakuntakaavatilannetta tulkitaan, on kaikki voimassa olevat maakuntakaavat otettava huomioon. Olemassa oleva maakuntakaavatilanne on koottu epäviralliseen maakuntakaavakarttojen yhdistelmään.

Uudenmaan maakuntakaavat on laadittu mittakaavoissa 1:100 000–1:150 000. Mittakaava ei vaikuta kaavan yleispiirteisyyden tasoon ja maakuntakaavan merkinnät ovat yhtä yleispiirteisiä riippumatta siitä, missä mittakaavassa kaava on esitysteknisesti kuvattu.

Kuva 3. Uudenmaan maakuntakaavatilanne.

1.5 Maakunnat ja lainsäädäntö uudistumassa

Maakuntauudistuksessa luodaan uutta aluehallintoa yhdistämällä maakuntaliiton sekä osia valtion aluehallinnon ja kuntien toiminnoista. Maakunnasta tulee uusi aluehallinnon taso. Maakunnille keskitetään sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen, aluehallinnon tehtävät sekä alueellisia palveluja.

Uudenmaan maakuntaraja ja näin ollen maakuntakaava-alue ei kuitenkaan ole muuttumassa. Maakuntakaavoituksen kannalta olennaista on poliittisen ohjausjärjestelmän muuttuminen. Uusille maakunnille tullaan valitsemaan suorilla vaaleilla luottamushenkilöt ja uuden maakuntahallinnon on tarkoitus astua voimaan vuoden 2019 alussa. Uudenmaan maakunnan maakuntauudistukseen liittyvää valmistelua voi seurata osoitteessa: www.uusimaa2019.

Myös maankäyttö- ja rakennuslakia (MRL) ollaan uudistamassa vuoden 2017 aikana.

Muutoksessa on tavoitteena mm. keventää rakentamiseen liittyviä lupa- ja kaavoituskäytäntöjä sekä vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjausta. Nykyisten ELY-keskusten roolia ollaan muuttamassa konsulttivammaksi ja valitusoikeutta kaava-asioissa rajataan. Lain muutostyötä voi seurata osoitteessa: www.ym.fi/mrlmuutokset.

Maakuntakaavoitusta ohjaavia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ollaan uudistamassa, jotta ne vastaisivat mahdollisimman hyvin alueidenkäytön valtakunnallisiin haasteisiin. Tavoitteena on, että valtioneuvosto voisi päättää uudistetuista tavoitteista keväällä 2017. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistustyötä voi seurata osoitteessa: www.ym.fi/vat-uudistus.

Tavoitteena on valmistella Uusimaa-kaava muodoltaan sellaiseksi, että se toimii maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena maakuntakaavana riippumatta hallinnollisista ja lainsäädännöllisistä muutoksista.

2. UUSIMAA-KAAVAN 2050 TAVOITTEET

Kaavatyölle on asetettu tavoitteita sekä sisällön että valmisteluprosessin osalta. Uusimaa-kaavan sisällön päätavoitteilla kuvataan millaista Uuttamaata tavoitellaan tulevaisuudessa. Kaavan päätavoitteilla vastataan ajankohtaisiin ja ennakoituihin muutostekijöihin ja haasteisiin. Kaavan päätavoitteet konkretisoituvat yksityiskohtaisempien teemakohtaisten ja seutujen tavoitteiden kautta kaavatyön edetessä.

Kaavan prosessitavoitteilla kuvataan millaista maakuntakaavaa ja kaavaprosessia Uusimaa-kaava

2050 kaavatyöllä tavoitellaan. Prosessitavoitteilla vastataan aiemmillä kaavakierroksilla huomattuihin muutostarpeisiin sekä maakuntakaavoituksen toimintaympäristön muutoksiin kuten maakuntauudistukseen.

Kaavan päätavoitteet on laadittu ennakointityön esiin nostamien tulevaisuuden merkittävimpien muutostekijöiden pohjalta, tiiviissä vuorovaikutuksessa kaavan sidosryhmien kanssa. Kaavan päätavoitteiden tehtävänä on ohjata kaavan

konkreettisempia suunnitteluperiaatteita, kaavaratkaisuja, niiden vaikutusten arviointia ja vaihtoehtojen vertailua sekä myöhemmin myös kaavan tavoitteiden toteutumisen seuranta.

Kestävä kehitys on mukana kaikissa Uusimaa-kaavan päätavoitteissa sekä taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen että kulttuurisen kestävyuden näkökulmasta. Kaavan tavoitteiden taustalla vaikuttavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, Uusimaa-ohjelman tavoitteet sekä muut valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet ja strategiat sekä aiempien maakuntakaavojen tavoitteet. Taustalla on huomioitu myös Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet. Vuorovaikutuksen kautta on pyritty huomioimaan myös kaavan tärkeimpien sidosryhmien tavoitteita.

2.1 Merkittävimmät muutostekijät kaavan tavoitteiden taustalla

Tulevaisuuden muutokset ovat yhä nopeampia ja vaikeammin ennakoitavissa, joten maakuntakaavotuksessa tulee varautua aiempaa monimutkaisempiin ja yllättävämpiin tulevaisuuden kehityskuluihin. Seuraavassa kuvataan Uudenmaan tulevaisuustarkastelujen avulla kootut muutostekijät, jotka on katsottu merkittävimmiksi aluesuunnittelun ja maakuntakaavoituksen näkökulmasta Uudellamaalla.

Globalisaation seurauksena valtioiden, alueiden ja organisaatioiden muodostamien verkostojen ja yhteenliittymien merkitys kasvaa. Taloudellinen ja poliittinen epävakaus lisääntyvät ja lähtökohdiltaan alueelliset häiriöt voivat laajentua globaaleiksi. Globalisaatio ja kansainvälistyminen lisäävät myös maahanmuuttoa. Globalisaation vastavoimana paikallisuuden arvostus ja suhde kulttuuriperintöön ja maisemaan voivat vahvistua.

Alueiden keskinäinen kilpailu kansainvälisillä markkinoilla edellyttää alueiden älykästä erikoistumista ja profiloitumista, mitä voidaan tukea korkeatasoisen tutkimuksen, innovaatioiden ja digitalisaation hyödyntämisen avulla. Kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta työmarkkina-alueen koolla ja yhtenäisyydellä on erityistä merkitystä. Erityisenä haasteena on työ- ja asiointimatkojen kasvun hallinta Uudenmaan työmarkkina-alueella sen laajentumisesta johtuen. Lisääntyvän pendelöinnin avulla saadaan työvoimaresurssit paremmin käyttöön, mutta toisaalta se johtaa työmatkojen pituuden kasvuun.

Maakuntakaavoituksen kannalta erityisen haastavia ovat työ- ja elinkeinoelämässä tapahtuvat

muutokset, joiden ennakoiminen on vaikeaa. Uudenmaan vahvin erikoistumisala on informaatio- ja liike-elämän palvelut, ja sen osuuden on ennakoitu kasvavan nopeasti tulevaisuudessa. Sen odotetaan kasvavan suhteellisesti nopeammin Uudellamaalla kuin muualla Suomessa. Vaikka työmarkkinat keskittyvät yhä voimakkaammin pääkaupunkiseudulle, myös muualla Uudellamaalla on edellytyksiä etenkin väestönkasvua seuraavien palvelutyöpaikkojen kasvulle.

Teknologinen kehitys ja digitalisaatio muokkaavat laajasti yhteiskunnan ja yksilöiden toimintatapoja. Ne mahdollistavat muun muassa uudenlaisia toimintamalleja liikenteessä, taloudessa ja palveluissa. Fyysisen liikkumisen ja kuljettamisen tarve vähenee kun monia asioita voidaan hoitaa etänä tai virtuaalisesti. Toisaalta liikkumisen suorite kokonaisuutena voi jopa kasvaa jos esimerkiksi vapaa-ajan liikkuminen lisääntyy. Yritysten sijaintimahdollisuudet globaalilla tasolla lisääntyvät, mutta aluerakenteen tasolla yritysten keskittyminen vetovoimaisiin solmukohtiin ja kehityskäytäviin näyttää jatkuvan.

Ilmastonmuutos on yksi aikamme suurimpia haasteita. Ilmaston lämpenemiseen liittyy globaalilla tasolla esimerkiksi kuivuus ja merenpinnan nousu, joiden vaikutukset voivat heijastua Uudellemaalle mm. kasvavina pakolaisvirtoina. Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja rankkasateiden aiheuttamat tulvat voivat tuottaa taloudellista vahinkoa mm. infrastruktuurille, rakennuksille ja elinkeinoille.

Ilmastonmuutoksen hillintä edellyttää, että energiantuotannossa siirtymistä fossiilisista polttoaineista vähäpäästöisiin energialähteisiin. Energiatehokkaat ratkaisut yleistyvät niin liikkumisessa, asumisessa kuin liiketoiminnassa. Maaperän ja biomassan merkitys hiilen sitoutumisessa korostuu. Kiertotalous eli materiaalien ja raaka-aineiden hyödyntäminen uudelleen yleistyy kaikessa toiminnassa, mikä vähentää syntyvän jätteen määrää ja säästää luonnonvaroja.

Puhdas vesi, viljelykelpoinen maa, erilaiset mineraalit ja sekä monet muut luonnonvarat ovat vaarassa ehtyä. Luonnon monimuotoisuus on uhattuna, kun lajien luontaiset elinympäristöt häviävät ilmastonmuutoksen ja ihmistoiminnan seurauksena. Kaupungistuminen lisää luonnonvarojen käyttöä ja paineita viheralueiden riittävyydelle. Rakennettu kaupunkiympäristö tiivistyy, jolloin elinympäristön viihtyisyys muodostuu yhä tärkeämmäksi kaupunkien vetovoimatekijöiksi.

Yhä suurempi osuus väestöstä asuu kaupungeissa, mutta toisaalta asumisen monipaikkaisuus lisääntyy. Muuttoliike suuntautuu maaseudulta kaupunkiin, mikä vahvistaa kaupunkikeskusten asemaa suhteessa pieniin maaseutukeskuksiin. Muuttajat ovat tyypillisesti nuoria ja työikäisiä, jolloin myös luonnollinen väestönkasvu painottuu kaupunkiin. Uhkana on, että aluerakenne polarisoituu yhä vahvemmin menestyviin kaupunkiseutuihin ja taantuvaan maaseutuun. Toisaalta myös maaseutu voi hyötyä kaupunkien kasvusta esimerkiksi lähenergian, lähiruuan ja lähimatkailun merkityksen korostuessa tulevaisuudessa. Yhtä lailla uhkana on, että eri väestöryhmien väliset taloudelliset ja sosiaaliset erot kasvavat entisestään. Eri asukasryhmien arvojen, elämäntapojen ja tarpeiden erilaistuminen edellyttää entistä monipuolisempaa asuin- ja elinympäristöä, asuntotuotantoa ja palvelutarjontaa. Eri alueiden vahvuksien ja roolien tunnistamisen ja hyödyntämisen merkitys kasvaa.

Väestörakenteen muutokset vaikuttavat voimakkaasti Uudenmaan kehitykseen. Eläkeikäisten määrä

ja suhteellinen osuus tulevat kasvamaan koko Uudellamaalla. Työikäinen väestö kasvaa edelleen Uudellamaalla, mutta seuduilla on suuret erot työikäisen väestön kehityksen suhteen. Lasten ja nuorten määrän kasvu hidastuu. Maahanmuuttajataustainen väestö on keskeinen väestönkasvun lähde. Väestön ikääntyminen ja heikentyvä huoltosuhte aiheuttavat haasteita palveluiden turvaamiselle ja julkiselle taloudelle etenkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

2.2 Kaavan laadintaa ohjaavat päätavoitteet

Uusimaa-kaavan päätavoitteina ovat:

- **Kasvun kestävä ohjaaminen ja alueiden välinen tasapaino**
- **Ilmastonmuutoksen vastaaminen sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävä käyttö**
- **Hyvinvoinnin ja vetovoimaisuuden lisääminen**
- **Kestävä kilpailukyky**

Kuva 4. Uusimaa-kaavan 2050 tavoitteet.

Kasvun kestävä ohjaaminen ja alueiden välinen tasapaino

- **Varautuminen kestävästi toisaalla väestön kasvuun ja toisaalla vähenemiseen**
- **Tasapainoinen alue- ja yhdyskuntarakenne**
- **Monikeskuisuuden edistäminen**
- **Keskustojen elinvoiman tukeminen**
- **Toimintojen sekoittuminen taajamissa**
- **Tasapainoinen palvelu- ja viherverkko**
- **Maankäytön tukeutuminen olevaan rakenteeseen**
- **Tiivistäminen, täydentäminen ja eheyttäminen**
- **Tukeutuminen joukkoliikenteeseen ja muihin kestäviin kulkumuotoihin**
- **Yhdyskuntarakenteen monipuolisuus ja muutosjoustavuus**

Kasvun kestävä ohjauksella ja tasapainoisella aluekehittämisellä pyritään vastaamaan Uttamaata

koskevan väestönkasvun haasteisiin liittyen mm. kaupungistumiseen, ikääntymiseen, huoltosuhteen heikkenemiseen ja alueiden väliseen erilaistumiseen. Tavoitteena on maakuntakaavalla tukea aluerakenteeltaan tasapainoista, monikeskuisista maakuntaa, joka muodostuu erilaisten alueiden vetovoimaiseksi kokonaisuudeksi.

Monikeskuisen maakunnan keskustat ovat elinvoimaisia ja taajamat toiminnoiltaan sekoittuneita. Palveluverkko on tasapainoinen ja eri väestöryhmien hyvin saavutettavissa. Rakennettua ympäristöä täydentää monipuolinen ja eheä viherrakenne. Alueiden käyttö tukeutuu olemassa olevaan rakenteeseen sitä tiivistämällä, täydentämällä ja eheyttämällä. Aluerakenne keskittyy joukkoliikenteen ja muiden kestävien kulkumuotojen varaan. Maakuntakaava tukee yhdyskuntarakenteen monipuolisuutta, muuntojoustavuutta ja resilienssiä.

Ilmastonmuutokseen vastaaminen sekä luonnon ja luonnonvarojen kestävä käyttö

- **Hiilineutraali Uusimaa 2050 -tiekartan edistäminen**
- **Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen**
- **Luonnon monimuotoisuuden lisääminen**
- **Ekosysteemipalveluiden tarjonnan parantaminen**
- **Materiaali- ja resurssitehokkuus**
- **Kiertotalouden edistäminen**

Ilmastonmuutokseen vastaamisen tavoite sisältää kaavassa sekä hillintään että sopeutumiseen liittyviä toimia. Kaavatyössä edistetään Hiilineutraali Uusimaa 2050 -tiekartan tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteeseen liittyvät kestävä ja päästöttömän yhdyskuntarakenteen tavoittelu, kestävien elämäntapojen tukeminen maakuntakaavoituksen keinoin sekä päästöttömän ja uusiutuvan energian tuotannon ja energian kulutuksen hillinnän tavoittelu.

Kaavatyössä tulee alueiden käytön keinoin varautua myös ilmastonmuutokseen liittyviin sään ääri-ilmiöihin, merenpinnan nousuun, kasvitauteihin ja ilmastopakolaisuuden lisääntymiseen. Kaavatyössä halutaan edistää luonnonvarojen kestävä käyttöä. Tähän liittyvät myös materiaali- ja resurssitehokkuuden sekä kiertotalouden edistäminen.

Kaavatyössä on tavoitteena myös luonnon monimuotoisuuden lisääminen sekä ekosysteemipalveluiden tarjonnan parantaminen Uudellamaalla.

Hyvinvoinnin ja vetovoimaisuuden lisääminen

- **Alueiden vahvuuksiin perustuva profilointi ja kehittäminen**
- **Luonnonläheisyyden edistäminen**
- **Sujuva arki**
- **Palvelujen saavutettavuus**
- **Terveellisen elinympäristön edistäminen**
- **Moninaistuvien elämäntapojen ja arvojen huomioiminen**

Ainutlaatuinen ympäristö on Uudenmaan tärkeä vetovoimatekijä ja hyvinvoinnin edellytys, jota tulee vaalia. Kaavatyössä tulee hyödyntää Uudenmaan eri alueiden erilaiset vahvuudet ja kehittää kutakin osaluuetta sen omista lähtökohdista ja omiin tarpeisiin vastaten siten, että erilaisiksi profiloituvat alueet täydentävät toisiaan. Erilaisten vetovoimaisten

alueiden muodostama Uusimaa on enemmän kuin osiensa summa.

Vetovoimaisen ympäristön yksi ulottuvuus on se, että luonto on lähellä ja helposti saavutettavissa. Luonnonläheisyys onkin merkittävä vetovoimatekijä myös kansainvälisesti ja sitä tulee edistää myös maakuntakaavoituksella.

Hyvinvointia ja vetovoimaisuutta lisäävät sekä sujuva arki että palveluiden saavutettavuus. Eri-tyisesti väestön ikääntyessä palveluiden saavutettavuuden merkitys kasvaa entisestään. Sujuvaan arkeen liittyy vahvasti myös yhdyskuntarakenteen, kuten liikenneyhteyksien toimivuus.

Terveellisen elinympäristön edistäminen maakuntakaavalla lisää Uudenmaan asukkaiden hyvinvointia. Kaavatyössä tulee huomioida myös moninaistuvat elämäntavat ja arvot ja pyrkiä kaavalla tarjoamaan hyvinvointia tasapuolisesti eri puolilla Uuttamaata. Toiminnoiltaan monipuolisella yhdyskuntarakenteella voidaan vastata erilaisten väestöryhmien erilaistuviin tarpeisiin.

Kestävä kilpailukyky

- **Kansainvälisen kilpailukykyyn lisääminen**
- **Uudenmaan saavutettavuuden parantaminen kansainvälisesti ja valtakunnallisesti**
- **Työpaikkojen ja palveluiden saavutettavuuden parantaminen**
- **Elinkeinoelämän kestävä kilpailukyky ja toimintaedellytysten tukeminen**
- **Teknologisen kehityksen ja uusien toimintamallien huomioiminen ja hyödyntäminen**
- **Seutujen älykäs erikoistuminen elinkeinoissa**

Kestävän kilpailukykyyn tavoitteella halutaan vastata maakuntakaavan keinoin työ- ja elinkeinoelämän muutoksiin, aluetalouden ja globalisaation haasteisiin sekä uusien toimintamallien ja teknologian kehityksen tuomiin muutoksiin. Uusimaa kilpailee muiden eurooppalaisten metropolialueiden kanssa globaalissa maailmantaloudessa. Ollakseen vetovoimainen Uudenmaan tulee tarjota muita metropolialueita parempia ja samalla kestävä kehityksen mukaisia mahdollisuuksia asukkaille ja elinkeino-elämälle.

Kaavalla halutaan parantaa Uudenmaan saavutettavuutta sekä kansainvälisesti että valtakunnallisesti. Tärkeää on parantaa myös Uudenmaan sisäistä saavutettavuutta työpaikoille ja palveluihin. Saavutettavuuden parantamisella tuetaan myös

markkina-alueen laajenemista ja aluetalouden positiivista kehitystä.

Kaavalla halutaan tukea elinkeinoelämän kestäväää kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä. Kaavatyössä tulee huomioida ja hyödyntää älykkään kasvun, teknologisen kehityksen ja uusien toimintamallien tuomat potentiaalit. Tärkeänä tavoitteena on myös Uudenmaan älykkään erikoistumisen teemojen tukeminen sekä seutujen omien elinkeinoprofiilien vahvistaminen maakuntakaavan keinoin.

2.3 Kaavatyötä ohjaavat prosessitavoitteet

Uusimaa-kaavassa on tavoitteena on sovittaa yhteen valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Tehtävänä on muodostaa maakunnan yhteinen tahotila kaavassa käsiteltävien asioiden osalta avoimen ja osallistavan prosessin kautta. Maakuntakaavaa valmistellaan kiinteässä synergiassa muiden rinnalla

etenevien prosessien kanssa.

Tärkeä tehtävä on avata kaavaratkaisujen perusteluita ja kaavamääräyksien tulkintaa. Myös kaavan tavoitteiden ja ratkaisuiden edistämiseen ja seurantaan panostetaan aktiivisesti ja seurantaan kehitetään helppokäyttöiset mittarit.

Tavoitteena on dynaaminen ja joustava kaava-prosessi, joka pyrkii vastaamaan maakuntaudistuksen tarpeisiin ja toimintaympäristön muutoksiin kaavatyön edetessä ja jonka aineistot ovat helposti hyödynnettävissä ja käytettävissä. Kaavatyössä on tavoitteena hyödyntää ja kehittää uudenlaisia menetelmiä ja työkaluja, jotka hyödyttävät myös kaavatyön sidosryhmiä.

Kaavatyötä halutaan tehdä avoimessa ja laajassa vuorovaikutuksessa kaavan eri sidosryhmien kanssa. Kuntien asiantuntijoiden ja päättäjien, Uudenmaan toimijoiden, eri viranomaistahojen ja myös naapurimaakuntien edustajien osaamista ja näkemyksiä halutaan aktiivisesti hyödyntää kaavaprosessissa.

3. SUUNNITTELUALUE

3.1 Uudenmaan maakunta

Väestö

Uusimaa-kaava 2050 laaditaan Uudenmaan maakunnan 26 kunnan alueelle. Uusimaa on Suomen väkirikkain maakunta. Alueella asuu 1,6 miljoonaa ihmistä, joka on koko maan väestöstä kolmannes. Väestönkasvua ennakoidaan suurimpaan osaan Uudenmaan kunnista, vaikkakin erot väestön kasvussa ytimen ja uloimpien kuntien välillä ovat suuria. Eniten väkiluku kasvaa pääkaupunkiseudulla.

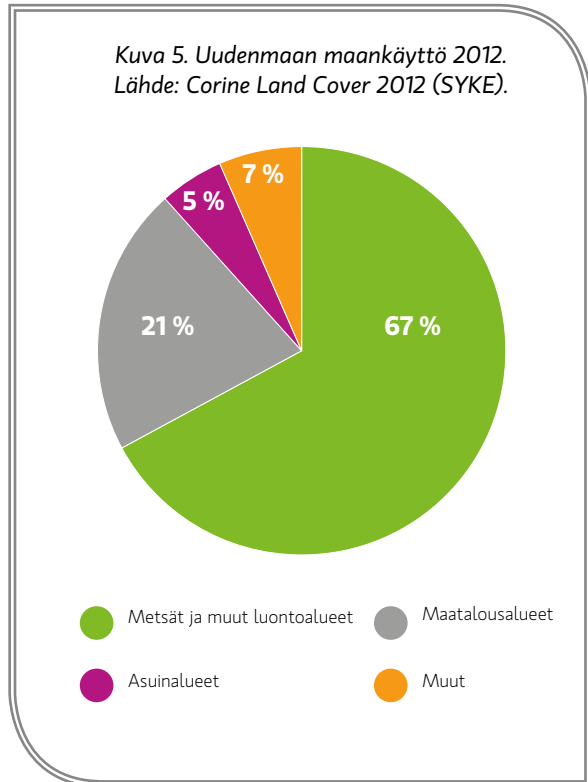
Arvio väestökehityksestä perustuu Uudellemaalle laadittuihin väestöprojektioihin*, joissa on otettu huomioon aluetaloudessa tapahtuvia muutoksia. Näitä ovat esimerkiksi väestön ikärakenne, työvoiman kysyntä, yritysten investoinnit ja asuntotuotanto. Aluetalouden muutokset välittyvät väestökehitykseen ennen kaikkea alueiden välisen muuttoliikkeen kautta.

Uudenmaan väestön määrän ennakoidaan kasvavan keskimäärin 16 000 asukkaalla vuodessa (2,17 milj. vuoteen 2050 mennessä). Kohtalaisen talouskasvun tilanteessa väkiluku kasvaisi keskimäärin 13 000–15 000 vuodessa (2,13–2,16 milj.). Hyvin hidas talouskasvu ennakoi keskimäärin 5000 asukkaan vuotuista kasvua (1,78 milj.). Maakuntakaavoituksen näkökulmasta vahvan kasvun vaihtoehto on kiinnostavin, koska se osoittaa minkälaiseen määrälliseen kasvuun maakunnassa on perusteltua varautua.

Maankäyttö

Uudenmaan maapinta-ala on 9 097 km². Se on kolme prosenttia koko Suomen maapinta-alasta. Pääkaupunkiseudulla asuu yli kaksi kolmasosaa maakunnan väestöstä. Vaikka Uusimaa on Suomen tiheimmin asuttu maakunta, sen maapinta-alasta 85% on rakentamatonta. Taajamien kattama alue on

Kuva 5. Uudenmaan maankäyttö 2012.
Lähde: Corine Land Cover 2012 (SYKE).

kuitenkin laajentunut nopeasti viime vuosikymmeninä. Tässäkin Uudenmaan kuntien erot ovat suuria.

Uudellamaalla on paljon monille lajeille ainutlaatuisia elinympäristöjä johtuen eteläisestä sijainnista, vaihtelevasta maaperästä ja pinnanmuodoista sekä laajasta, pienipiirteisestä saaristosta. Metsät, pellot ja vesistöt sekä muut luonnonalueet muodostavat lajiston säilymisen ja leviämisen kannalta tärkeän ekologisen verkoston. Kasvava väestö tarvitsee monipuolisia virkistysmahdollisuuksia ja paikoin paine rakentamattomien alueiden käyttöön ottoon on uhka virkistysalueiden säilymiselle.

Uudenmaan maantieteellinen sijainti sekä suotuisat luonnonolosuhteet ovat luoneet pohjan maakunnan rikkaaseen kulttuurihistoriaan. Maakunnan

* Laakso, S. (2017). Uudenmaan aluetalouden skenaariot sekä väestö- ja työpaikkaprojektit.

omaleimaisempiin kulttuuriympäristöihin kuuluvat mm. Suomenlinna, ruukkimiljööt, rannikon ja saariston huvilat sekä viljavien jokilaaksojen kulttuurimaisemat

Maankäyttö on selvästi jakautunut kaupunkimaiseen pääkaupunkiseutuun sekä suuriin rakentamattomiin alueisiin idässä ja lännessä. Etenkin pääkaupunkiseudulla lähes kaikki asuvat asemakaavoitellulla alueella. Joissain Uudenmaan läntisimmissä tai itäisimmissä kunnissa asemakaava-alueilla asuvien osuus on alle puolet väestöstä.

Asuminen

Eri puolilla maakuntaa on hyvin erilaisia asuinalueita. Uusmaalaisista asuu kerrostalossa 63 %, mutta kerrostalo on yleisin asumismuoto vain pääkaupunkiseudulla. Myös asumiseen liittyvät ongelmat ovat erilaisia. Ahdas ja kallis asuminen on ongelma

erityisesti pääkaupunkiseudulla ja tilanne vaikuttaa koko maakunnan kilpailukykyyn.

Työssäkäynti

Pääkaupunkiseudun työssäkäyntialue on laaja ja työmatkat Uudellamaalla muuta Suomea pidempiä. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus on pääkaupunkiseudulla lähes puolet kaikista matkoista, mutta muualla maakunnassa henkilöauto on selvästi yleisin kulkumuoto.

Uudenmaan osuus koko maan tuotannosta ja työpanoksesta on selvästi suurempi kuin osuus väestöstä. Alueen osuus koko Suomen bruttokansantuotteesta on lähes 40 prosenttia. Koko maan investoinneista 36 prosenttia tehdään Uudellamaalla. Kaupunkimaisilla alueilla korostuvat palvelualuejen työpaikat, teollisuuteen ja logistiikkaan liittyvien

Taulukko 1. Työpaikat toimialoittain 2014. Lähde: Tilastokeskus.

	Informaatio ja liikelämän palvelut	Teollisuus, varastointi ja logistiikka	Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	Julkinen hallinto ja hyvinvointipalvelut	Alkutuotanto	Muut
Helsingin seutu	27,6 %	21,5 %	17,8 %	25,7 %	0,3 %	7,2 %
Läntinen Uusimaa	12,0 %	31,6 %	15,9 %	30,9 %	3,2 %	6,5 %
Itäinen Uusimaa	13,8 %	37,1 %	14,3 %	25,0 %	4,0 %	5,7 %
Uusimaa	26,3 %	22,5 %	17,5 %	25,9 %	0,6 %	7,1 %

Taulukko 2. Uudenmaan väkiluku 2015 ja työpaikat 2014. Lähde: Tilastokeskus.

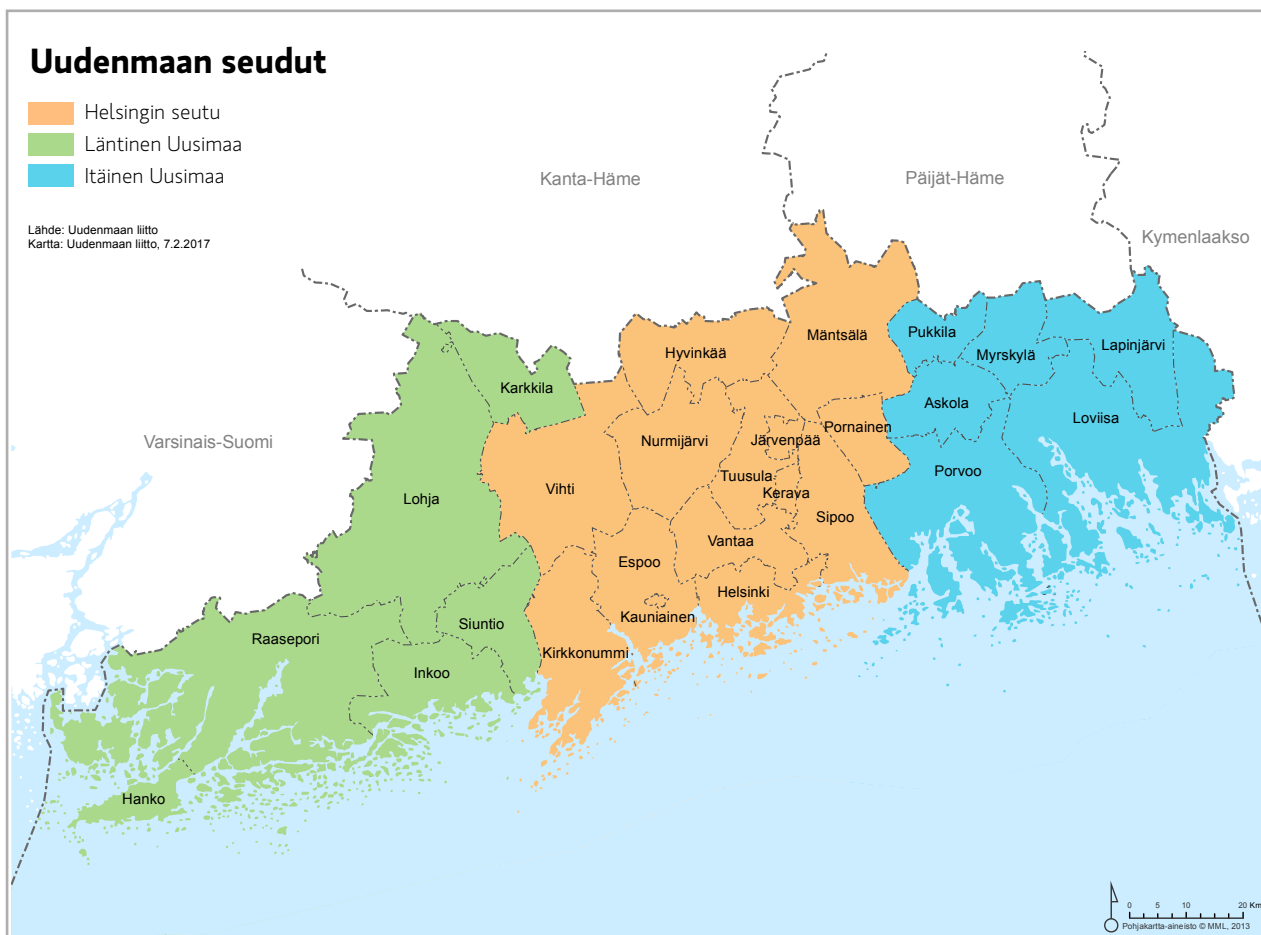
	Väestö (31.12.2015)	Työpaikat (31.12.2014)
Espoo	269 802	118 065
Helsinki	628 208	379 250
Kauniainen	9 486	2 402
Vantaa	214 605	107 332
Hyvinkää	46 463	18 906
Järvenpää	40 900	11 912
Kerava	35 293	12 076
Kirkkonummi	38 649	10 624
Mäntsälä	20 685	5 956
Nurmijärvi	41 897	11 756
Pornainen	5 125	1 039
Sipoo	19 399	5 625
Tuusula	38 459	13 898
Vihti	28 919	8 030
Helsingin seutu	1 437 890	706 871
Hanko	8 864	3 633
Inkoo	5 541	1 320
Karkkila	8 969	2 851
Lohja	47 353	15 974
Raasepori	28 405	10 389
Siuntio	6 182	1 478
Läntinen Uusimaa	105 314	35 645
Askola	5 104	1 359
Lapinjärvi	2 774	861
Loviisa	15 311	5 157
Myrskylä	1 969	465
Porvoo	49 928	20 452
Pukkila	1 971	483
Itäinen Uusimaa	77 057	28 777
Uusimaa	1 620 261	771 293

toimintojen keskittymiä on suhteessa eniten pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Maaseudun elinkeinot ovat muutoksessa muun muassa biotalouden ja hyvinvointipalvelujen aloilla. Uudellamaalla työttömien määrä on kasvanut suhteellisesti enemmän kuin koko maassa, mutta työttömyysaste on edelleen pienempi kuin Suomessa keskimäärin.

Ilmasto

Uudellamaalla syntyi kasvihuonekaasupäästöjä vuonna 2015 yhteensä 12,1 miljoonaa

hiilidioksidiekvivalenttitonnia. Vuoteen 2012 verrattuna päästöt ovat 15 prosenttia pienemmät. Uudenmaan kasvihuonekaasupäästöt muodostuvat rakennusten lämmityksestä (36 %), teollisuuden polttoaineiden käytöstä ja teollisuusprosesseista (29 %), liikenteestä (21 %), kulutussähköstä (10 %), jätehuollosta (2 %) ja maataloudesta (1 %). Tarkastelussa ei ole mukana lentoliikennettä, laivaliikennettä satamien ja lähialueiden ulkopuolella eikä ruoantuotannon ja kulutushyödykkeiden valmistamisen aiheuttamia välillisiä päästöjä.

Kuva 6. Uusimaa-kaavan 2050 suunnittelualue.

3.2 Uudenmaan seudut ja kunnat

Seudut ovat keskenään hyvin erilaisia. Suuria eroja on muun muassa väestömäärässä ja -tiheydessä, taajama-asteessa, liikkumisessa ja asumismuodoissa. Uudellamaalla on useita hyvin kaupunkimaisia kuntia, mutta paljon myös harvaan asuttua maaseutua. Myös kuntien omat tavoitteet ja tarpeet alueidensa kehittämiseksi vaihtelevat.

Seutujen vaihemaakuntakaavat laaditaan seuraaville alueille:

Helsingin seudun vaihemaakuntakaava

Helsinki, Espoo, Vantaa, Sipoo, Kirkkonummi, Kauniainen, Vihti, Nurmijärvi, Hyvinkää, Tuusula, Kerava, Järvenpää, Pornainen ja Mäntsälä

Läntisen Uudenmaan vaihemaakuntakaava

Hanko, Karkkila, Lohja, Raasepori, Inkoo ja Siuntio

Itäisen Uudenmaan vaihemaakuntakaava

Porvoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä ja Pukkila

4. UUSIMAA-KAAVAN 2050 SISÄLTÖ JA LÄHTÖTIEDOT

4.1 Uudenmaan rakennekaavan sisältö

Uudenmaan rakennekaavalla kuvataan Uudenmaan aluerakenteen tavoitetilannetta noin vuonna 2050. Koko maakuntaa koskevassa rakennekaavassa käsitellään maakunnan aluerakenteen isot linjat eli valtakunnallinen ja maakunnallinen keskusverkko ja aluerakenne liikenneyhteyksineen sekä

merkittävimmät viherkokonaisuudet. Merkintätavan yleispiirteisyys ja ohjaavuus ratkaistaan työn edetessä.

Rakennekaavan lopullista sisältöä ja siinä tehtäviä valintoja maakunnan aluerakenteen tavoitetilasta testataan laatimalla vaihtoehtoisia rakennemalleja Uudenmaan aluerakenteen mahdollisista kehityssuunnista. Rakennemallien vertailu luo pohjan rakennekaavassa esitettävälle ratkaisulle

Uusimaa-kaava 2050

Uudenmaan rakennekaava

Läntisen
Uudenmaan
vaihemaakuntakaava

Helsingin
seudun
vaihemaakuntakaava

Itäisen
Uudenmaan
vaihemaakuntakaava

Kuva 7. Uusimaa-kaava 2050 neljän vaihemaakuntakaavan kokonaisuutena.

Uudenmaan tavoiteltavasta aluerakenteesta vuonna 2050. Tähän tavoitetaan pyrkivää kehityspolkua ryhdytään edelleen määrittelemään ja tarkentamaan seutujen vaihekaavoissa.

Rakennekaava ohjaa myös suoraan kuntakaavoitusta ja muuta alueiden käyttöä koskevaa viranomaistoimintaa. Rakennekaavan esitystapa keskittyy yleispiirteisiin kehittämisperiaatemarkintoihin ja rakennekaavassa käytetään koko suunnittelualueita koskevia sanallisia suunnittelumääräyksiä, jotka kuvaavat Uudenmaan alueiden käytön periaatteita.

Rakennekaavassa määriteltävät maakunnalliset alueiden käytön periaatteet ohjaavat seutujen vaihemaakuntakaavojen laadintaa. Seutujen vaihemaakuntakaavoissa rakennekaavan laajoihin aluerakenteen kehittämisen linjauksiin keskittyvät periaatteet konkretisoituvat mm. aluevarauksiksi, viiva- ja kohdemerkinnöiksi.

Uudenmaan rakennekaavassa käsitellään seuraavia koko suunnittelualueita koskevia aiheita niitä yhteensovittaen:

- maakunnan aluerakenne* ja sen keskusverkko ml. vähittäiskauppa
- kansainväliset, valtakunnalliset ja maakunnalliset liikenneyhteydet
- maakunnan viherrakenne**
- luonnonvarojen kestävä käyttö

Rakennekaavassa käsitellään myös muita tarvittavia yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja seutujen vaihemaakuntakaavoissa huomioon otettavia aiheita, kuten valtakunnallisia ja maakunnallisia maisema-alueita ja kulttuuriympäristöjä sekä luonnonsuojelualueita.

* **Yhdyskuntarakenteella** tarkoitetaan työssäkäyntialueen, kaupunkiseudun, kaupungin, kaupunginosan tai muun taajaman sisäistä rakennetta. Se sisältää väestön ja asumisen, työpaikkojen ja tuotantotoiminnan, palvelujen ja vapaa-ajan alueiden sekä näitä yhdistävien liikenneväylien ja teknisen huollon verkostojen sijoittumisen ja niiden keskinäisen suhteen. Yhdyskuntarakenteen käsitteestä poiketen **aluerakenne-käsitteellä** tarkoitetaan laajempien alueiden, koko maan, maakuntien ja maakuntien osien rakennetta. (Lähde: Kaavan vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, YM 2013)

** **Viherrakenteella** tarkoitetaan viheralueiden ja niiden välisten viheryhteyksien muodostamaa verkostoa. Viherrakenne on osa yhdyskuntarakennetta ja siihen sisältyvät myös vesialueet eli sinirakenne. (Lähde: Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava, UML 2016).

4.2 Seutujen vaihemaakuntakaavojen sisältö

Seutujen vaihemaakuntakaavojen laadinta käynnistetään vuoden 2017 aikana. Ne tulevat muistuttamaan muodoltaan enemmän perinteisiä aluevarauskaavoja. Seutujen vaihekaavat laaditaan rakennekaavan pääosin sanallisessa muodossa esitettyjen kehittämisperiaatteiden mukaisina. Niissä tarkennetaan rakennekaavan kaaviomaisten ja kehittämisperiaatteita kuvaavien merkintöjen sijaintia ja kaavamääräyksiä. Seutujen vaihekaavojen sisältö täsmentyy ja tavoitteet laaditaan kaavaprosessin edetessä vuorovaikutuksessa seutujen sidosryhmien kanssa ja päivitetään osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

Seutujen vaihekaavoissa käsitellään tarkemmin rakennekaavassa esitettyjä teemoja. Lisäksi mukana voi olla muita teemoja, jotka ovat kyseisen seudun kannalta merkittäviä ja joiden ohjaus maakuntakaavalla nähdään tarpeelliseksi. Näiden teemojen valinta tehdään yhteistyössä alueen kuntien ja muiden viranomaisten kanssa kaavatyön edetessä.

Seutujen vaihekaavoissa tarkennetaan rakennekaavan periaatteiden mukaan kehittämistä edellyttävät kohteet, yhteydet ja alueet, määritellään niiden kehittämisen periaatteet sekä osoitetaan alustava toteutusjärjestys.

Seutujen vaihekaavoissa käsitellään alla olevia teemoja. Teemuettelot on alustava:

- keskusverkko ja vähittäiskauppa
- henkilö- ja tavaraliikenteen verkostot ja alueet
- taajamatoimintojen alueet ml. asuminen ja elinkeinot
- virkistys- ja luonnonsuojelualueet sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet ja ekologiset yhteydet
- arvokkaat kulttuuriympäristöt (käsittäen maisema-alueet ja rakennusperinnön)
- luonnonvarat (vesi- ja maa-ainesvarat, energiavarat)
- yhdyskuntatekninen huolto, alueet ja verkostot (ml. energiahuolto)
- ympäristöhäiriöt (ml. lentomelu) ja suojavyöhykkeet

Vaikka rakennekaavan valmistelu käynnistetään ensin, tullaan sekä rakennekaava että sitä täsmen-tävät seutujen vaihemaakuntakaavat hyväksymään samanaikaisesti.

Aiheen käsittely kaavatyön yhteydessä ei välttämättä tarkoita kyseisen teeman kaavamerkintöjen sisällyttämistä maakuntakaavaan. Kaavatyön aikana selvitetään miten ja millaisten tavoitteiden mukaisesti kutakin aihetta on syytä käsitellä ja onko maakuntakaava kyseisten tavoitteiden toteuttamiseen soveltuva ohjausväline. Maakuntakaavoituksen ohella maakunnan suunnittelussa on käytettävissä muitakin työkaluja kuten kaavan toteuttamisen edistäminen kuntakaavoituksen kautta ja erilaisin hankkein, viestintä ja vuorovaikutus, edunvalvonta sekä muu vaikuttaminen.

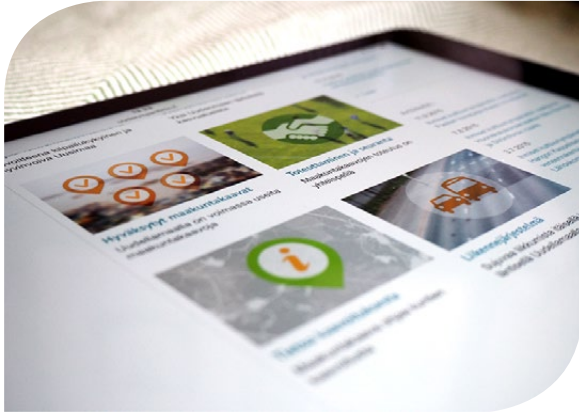
4.3 Uusimaa-kaavan 2050 lähtötiedot

Käynnistyvän kaavatyön keskeisenä lähtökohtana ovat Uudellamaalla voimassa olevat ja vahvistetut maakuntakaavat selvityksineen. Myös vahvistunut yhteistyö mm. naapurimaakuntien ja oman maakunnan toimijoiden kanssa tuo uusia lähtökohtia tähän maakuntakaavaan. Viiden Etelä-Suomen maakunnan (Uusimaa, Häme, Päijät-Häme, Varsinais-Suomi ja Kymenlaakso) yhteisen kehityskäytävyyden sekä Uudenmaan liiton yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa laatiman tulevaisuustarkastelun tulokset vaikuttavat kaavatyön taustalla. Myös kuntien, ministeriöiden ja muiden tärkeiden sidosryhmien strategiat vaikuttavat kaavan valmisteluun. Uusimaa-kaavan taustalla vaikuttavat myös aiempien maakuntakaavakierrosten vahvistamisen yhteydessä ympäristöministeriöltä saadut jatkosuunnitteluohjeet, kaavoista saadut palautteet, Uudenmaan kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa käyty vuorovaikutus sekä maakuntakaavojen toteutumisen seuranta.

Maakuntakaavatyön rinnalla on käynnissä myös muita seudullisia suunnittelutöitä, joita voidaan hyödyntää kaavatyössä. Myös Uusimaa-kaavan aineistoja voidaan hyödyntää muissa seudullisissa prosesseissa ja uusissa hallinnon rakenteissa. Rinnakkaisia prosesseja viedään eteenpäin tiiviissä vuorovaikutuksessa mm. selvityksiä hyödyntäen (esim. Helsingin seudun MAL 2019-suunnitelma). Maakuntakaavatyössä sovitetaan näin ollen yhteen monien tahojen lähtökohtia ja tarpeita.

Maakuntakaavan valmistelu pohjautuu runsaaseen ja monipuoliseen tietopohjaan. Olemassa olevaa tietoa hyödynnetään sekä omien aiempien kaavojen yhteydessä tehtyjen selvitysten muodossa että niitä tarpeen mukaan täydentäen muiden

tahojen laatimilla selvityksillä. Täydentäviä selvityksiä tehdään sillä tasolla kun maakuntakaavan tarkkuustaso vaatii.

Aiempiä maakuntakaavoja varten on kerätty runsaasti perustietoa muun muassa kuntien kaavoituksesta, väestöstä, työpaikoista, luonnon oloista ja ympäristön tilasta. Tätä tietopohjaa voidaan hyödyntää myös tässä maakuntakaavassa. Tietojen ajantasaisuus tarkistetaan ja tietopohjaa täydennetään tarvittavien teemojen osalta. Maakuntakaavassa voidaan hyödyntää myös huomattavaa määrää muuta maakunnan liiton, kuntien, valtionhallinnon ja tutkimuslaitosten ym. tuottamaa tietoa.

Seuraavia teemoja käsitellään viimeistelyvaiheessa olevassa 4. vaihemaakuntakaavassa ja niistä on siten käytettävissä ajankohtaiset selvitykset. Teemat tullaan käsittelemään Uusimaa-kaavassa hyödyntäen ja tarvittaessa päivittäen olemassa olevaa selvitysaineistoa.

- elinkeinot ja innovaatiotoiminta
- logistiikka
- tuulivoima
- viherrakenne
- arvokkaat kulttuuriympäristöt (käsittäen maisema-alueet ja rakennusperinnön)

Liitossa valmistellaan kaavojen pohjaksi myös nk. kehityskuvatarkasteluja keskeisistä kaavan aihepiireistä. Kehityskuvissa käydään läpi nykytilannetta ja tapahtunutta kehitystä sekä muodostetaan näkemys tulevaisuuden muutosilmiöistä kuhunkin teemaan liittyen. Johtopäätöksinä tarkennetaan kaavan tavoitteita kuhunkin teemaan liittyen, ideoidaan kyseisen teeman esitystapaa kaavassa sekä muodostetaan kaavoja varten suunnitteluperiaatteet.

Kehityskuvat valmistellaan seuraavista aiheista:

- Keskus- ja palveluverkko sekä elinkeinot
- Taajamarakenne ja asuminen
- Energia ja ilmasto
- Ympäristön vetovoimatekijät
- Liikkuminen ja logistiikka

Näiden lisäksi liitossa on laadittu ja käynnistetty useita taustaselvityksiä eri maankäytön teemoista ja toimintaympäristön nykytilasta ja muutoksista. Uusimaa-kaavan laadintaan liittyviä keskeisiä jo valmistuneita ja käynnistettyjä selvityksiä aihepiirin mukaan järjestettynä ovat mm. seuraavat:

Alue- ja yhdyskuntarakenne

- Uudenmaan aluetalouden skenaariot sekä väestö- ja työpaikkaprojektiot
- Uudenmaan alue- ja yhdyskuntarakennekartasto
- Etelä-Suomen kehityskäytävien profilointi (käynnissä)

Elinkeinot ja työpaikat

- Uudenmaan kaupan palveluverkon kehitys ja vertailu
- Matkailun aluerakenne Uudellamaalla 2050
- Matkailun edistäminen maakuntakaavoituksessa

Energia ja ilmasto

- Hiilineutraali Uusimaa 2050 -tiekartta
- Uudenmaan bioenergiaselvitys (käynnissä)

Liikkuminen ja logistiikka

- Etelä-Suomen liikennekäytävien vertailu aluetalouden näkökulmasta
- Helsinki-Vantaan lentoaseman merkitys ja vaikutukset Uudellamaalla (käynnissä)
- Etelä-Suomen liikennekäytävien logistiikkaselvitys (käynnissä)

Tulevaisuustarkastelu

- Asiantuntija-artikkelit tulevaisuuden haasteista ja kehityssuunnista Uusimaa-kaavan 2050 taustaksi
- Uudenmaan tulevaisuuskuva (käynnissä)

Selvitysten aiheet ja tarkempi sisältö täsmentyvät kaavatyön aikana. Valmiit selvitykset päivitetään kaavan nettisivuille:

www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava/selvitykset

5. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

5.1 Keskeiset arvioitavat vaikutukset

Siitä, miten ja mitä vaikutuksia maakuntakaavaa laadittaessa arvioidaan, on säädetty maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) ja -asetuksessa (MRA).

Vaikutusten arvioinnin kautta kaavan laatijat, osalliset sekä päättäjät saavat tietoa kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä ja kohdentumisesta sekä haitallisten vaikutusten lieventämisen mahdollisuuksista. Vaikutuksia selvitetään jo kaavan laadintavaiheessa, jotta kaavaratkaisuja osataan kehittää niin, että se täyttää mahdollisimman hyvin kaavalle asetetut tavoitteet.

Koska maakuntakaavalla on oikeudellisia vaikutuksia kuntien kaavoitukseen, viranomaisten toimintaan ja eräissä tapauksissa myös yksittäisiin maanomistajiin, kiinnitetään kaavan oikeusvaikutusten riittävään ja selkeään esittämiseen erityistä huomiota.

Uusimaa-kaavan vaikutusalueeseen kuuluvat varsinaisen kaava-alueen 26 kunnan lisäksi ne ulkopuoliset alueet, joille kaavassa suunniteltava alueiden käyttö voi aiheuttaa olennaisia vaikutuksia. Vaikutusalueet ovat hallinnollisia, toiminnallisia tai luonnonmaantieteellisiä. Vaikutusten merkittävyys ja vaikutusalueen raja vaihtelevat kaavassa käsiteltävien toimintojen ja maankäyttömuotojen mukaan. Kaavassa käsiteltävien teemojen laajuudesta ja luonteesta riippuen vaikutukset voivat vaihdella ylikunnallisista yli maakuntarajojen ulottuviin ja jopa koko valtakuntaa koskeviin vaikutuksiin.

Kaavaratkaisun kokonaisvaikutuksia arvioidaan suhteessa MRL:n mukaisiin maakuntakaavan sisältövaatimuksiin ja valtakunnallisiin alueidenkäyttövoitteisiin. Lisäksi vaikutuksia arvioidaan suhteessa voimassa oleviin maakuntakaavoihin sekä muihin maakunnallisiin tavoitteisiin ja ohjelmiin.

Vaikutuksia arvioitaessa on olennaista kiinnittää huomiota vaikutusten suuruuteen, laajuuteen ja kohdentumiseen, ajalliseen keston sekä vaikutusten toteutumisen varmuuteen/epävarmuuteen.

MRL 9 §:

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisissa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

MRA 1 §:

Kaavan vaikutuksia selvitetessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Alueet, joille olennaisia vaikutuksia arvioidaan syntyvän, tarkentuvat kaavatyon aikana kaavan sisältöratkaisujen ja arviointityön edetessä ja mm. osallisten kuulemisen ja tehtävien selvitysten seurauksena.

Vaikutusten arvioinnin tuloksiin voi tutustua osana kaavamateriaalia, jota tuotetaan kaavan laadinnan eri vaiheissa.

Uusimaa-kaavan arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota kaavan taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten sekä ilmastovaikutusten arviointiin. Näiden arvioinnin painopisteiden tarkempaa käsittelyyn kaavatyössä on esitetty toiveita mm. aikaisemmista kaavoista saaduissa palautteissa. Myös kaavoissa käsiteltävät teemat puoltavat panostamista näiden painopisteiden arviointiin.

5.2 Menetelmät

Vaikutuksia arvioidaan sekä sanallisesti että erilaisilla numeerisiin tietoihin ja paikkatietoihin perustuvilla, osin automatisoiduilla menetelmillä. Vaikutuksia arvioidaan kaavan kaikissa laadintavaiheissa ja arviointi tehdään kussakin työvaiheessa tarkoituksenmukaisin menetelmin. Olennaista on, että vaikutuksia arvioidaan sillä tasolla ja tarkkuudella kuin maakuntakaava yleispiirteisenä kaavana edellyttää. Tärkeää on myös kaavamerkintäkohtainen vaikutustarkastelu.

Vaikutusten arviointia tehdään sekä liiton omana asiantuntijatyönä että ulkopuolisina toimeksiantoina, joista osan muodostavat asiantuntijalausunnot. Arvioinnissa hyödynnetään aikaisempaa enemmän paikkatietoaineistoa ja sen käsittelyyn kehitettyjä uusimpia menetelmiä. Työt toteutetaan sekä erillisinä arviointikokonaisuuksina että osioina aihe- tai aluekohtaisten selvitysten, kehityskuvien ja niiden sisältämien mahdollisten vaihtoehtotarkasteluiden yhteydessä. Arvioinnissa käytetään soveltuvin osin hyväksi liiton aikaisempia kaava-arviointeja ja muiden tahojen laatimia arviointiselvityksiä, joita on tehty mm. kuntakaavoitukseen ja YVA-lain mukaisiin hankkeisiin liittyen.

Vaikutukset Natura 2000-verkostoon arvioidaan aluekohtaisesti ja varaudutaan tarvittaessa vaikutusten selvittämiseen luonnonsuojelulain edellyttämällä tarkkuudella.

6. VUOROVAIKUTUS

Kaavan sisällöstä, vaikutuksista ja muista keskeisistä kysymyksistä on tärkeää saada näkemyksiä kaikilta, joiden elämään tai toimintaan maakuntakaavoitus vaikuttaa. Eri vaiheissa saatua palautetta ja ulkopuolisia arvioita hyödynnetään valmistelussa ja kaavaprosessissa. Osallistuminen tuo tärkeää sisältöä kaavaprosessiin poliittisten päätösten pohjaksi. Yhteistyötä tekemällä sitoudutaan yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen.

6.1 Viranomaisyhteistyö

Yhteistyö jäsenkuntien, keskeisten viranomaistahojen ja sidosryhmien kanssa on tärkeä osa kaavaprosessia. Neuvotteluja maakuntakaavan lähtökohdista, tavoitteista, sisällöstä ja ratkaisuvaihtoehdoista käydään koko kaavaprosessin ajan sekä pysyvässä työryhmissä että tarpeen mukaan erikseen järjestettävissä tapaamisissa.

Uusimaa-kaavan valmistelun tueksi on perustettu eri teemojen asiantuntijaryhmiä täydentämään liiton omaa asiantuntemusta. Koko kaavatyötä ideoimaan on perustettu kuntien kaavoituksen ja liikenteen viranhaltijoista koottu nk. sparrausryhmä. Vastaavia asiantuntijaryhmiä on perustettu myös asumisen ja liikenteen teemoista. Kuntien lisäksi ryhmissä on edustettuina mm. valtion liikenneviranomaisia ja Helsingin seudun muita kuntayhtymiä. Uudenmaan kuntien viranhaltijat ja päättäjät pääsevät osallistumaan kaavan laadintaan myös erilaisissa työpajoissa ja seminaareissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset viranomaisneuvottelut järjestetään Uusimaa-kaavan 2050 aloitusvaiheessa ja kaavaehdotusvaiheessa. Eri aihepiireihin liittyviä työneuvotteluja käydään koko kaavaprosessin ajan.

Seutujen vaihemaakuntakaavojen valmistelua varten tullaan nimeämään kunkin seudun kuntia edustavat poliittiset ohjaustoimikunnat vuoden 2017 aikana. Maakuntahallitus nimeää ohjaustoimikunnat jäsenkuntien ehdotusten perusteella. Toimikuntien tehtävä on keskustella kaavan sisällöstä ja ratkaisuksista, mutta varsinaiset päätökset tehdään maakuntahallituksessa ja -valtuustossa.

Kaavaehdotuksesta pyydetään kunnilta sekä muilta asiaan kuuluville viranomaisilta ja organisaatioilta myös lausunnot, joihin liitto laatii vastineet. Valmisteluvaiheessa lausunnot pyydetään myös kunnilta ja muilta keskeisiltä viranomaisilta.

6.2 Viestintä ja vuorovaikutus

Kaavan valmistelu

Maakuntakaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Maakuntakaavasta kerätään palautetta monissa eri vaiheissa ja monin eri tavoin. Saatua palautetta hyödynnetään kaavan laadinnassa. Kaavan valmisteluvaiheen aikana vapaamuotoista palautetta on mahdollista antaa koko ajan. Palautetta kerätään

Maankäyttö- ja rakennuslaki 62 §

Vuorovaikutus kaavaa valmisteltaessa
Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 63 §

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Kaavaa laadittaessa tulee riittävän aikaisessa vaiheessa laatia kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden tarpeellinen suunnitelma osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä sekä kaavan vaikutusten arvioinnista.

Kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, suunnitellusta aikataulusta sekä osallistumis- ja arviointimenettelyistä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Ilmoittaminen voi tapahtua myös kaavoituskatsauksesta tiedottamisen yhteydessä. Vireilletulosta tiedottamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (30.12.2008/1129)

Maankäyttö- ja rakennusasetus 30 §

Mielipiteen esittäminen kaavaa valmisteltaessa
Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä tarkoitettu tilaisuuden varaaminen osallisille mielipiteensä esittämiseen kaavaa valmisteltaessa voidaan tehdä asettamalla valmisteluaineisto nähtäville ja varaamalla tilaisuus esittää mielipide määräajassa kirjallisesti tai suullisesti taikka erityisessä kaavaa koskevassa tilaisuudessa taikka muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Tässä yhteydessä voivat mielipiteensä esittää myös muut kunnan jäsenet.

erilaisilla menetelmillä, kuten seminaareissa, työpajoissa ja internet-pohjaisilla kysely- ja kommentointityökaluilla. Paras tapa antaa palautetta on kirjallisesti, jotta näkemykset voidaan dokumentoida tarkasti. Palautetta voi kaavan nähtävilläolon aikana antaa myös karttapalvelussa, jolloin palaute voidaan kohdentaa haluttuun paikkaan. Maakuntakaavojen karttapalvelu on osoitteessa: kartta.uudenmaanliitto.fi/maakuntakaavat.

Kaavaehdotus

Kaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana kaikki osalliset voivat antaa maakuntakaavasta palautetta eli nk. muistutuksia, joihin maakunnan liitto antaa kirjallisen vastauksen eli vastineen. Maakuntakaavaehdotus pidetään kaava-alueen kunnissa julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle ennen nähtävilläoloajan päättymistä.

Uusimaa-kaavan 2050 nähtävilläolon ajat sekä aineistot täsmentyvät kaavan valmistelun aikana.

Ajankohtainen tilanne löytyy Uusimaa-kaavan nettisivuilta: www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava.

6.3 Päätöksenteko

Kaavan keskeiset valmisteluajan päätökset tehdään maakuntahallituksessa, joka muodostuu jäsenkuntien poliitikoista. Maakuntahallitus käsittelee osallistumis- ja arviointisuunnitelman, josta on sen jälkeen mahdollista antaa palautetta. Maakuntahallitus hyväksyy myös kaavaehdotuksen lausunnoille lähettämisen, asettaa kaavaehdotuksen nähtäville sekä esittää valtuustolle lopullisen kaavaehdotuksen hyväksymistä.

Uusimaa-kaavan kokonaisuuden hyväksyy maakuntavaltuusto, jonka jälkeen maakuntakaava on voimassa. Hyväksymisen yhteydessä kumottaviksi esitettyjen maakuntakaavamerkintöjen voimassaolo vastaavasti lakkaa.

7. AIKATAULU

Aloitus- ja tavoitevaihe kevät 2016–kevät 2017

- Kaavan vireilletulosta kuulutetaan
- Aloitetaan tarvittavat taustaselvitykset
- Laaditaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS)
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS) tiedotetaan ja varataan mahdollisuus palautteen antamiseen
- Järjestetään kaavan lähtökohtia ja alustavia tavoitteita koskeva 1. viranomaisneuvottelu
- Kaavan tavoitteet hyväksytään maakuntahallituksessa

Valmisteluvaihe kevät 2017–syksy 2017

- Jatketaan taustaselvityksiä
- Laaditaan kehityskuvat ja rakennemallivaihtoehdot sekä arvioidaan niiden vaikutuksia yhdessä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa
- Rakennekaavan ja seutujen vaihemaakuntakaavojen valmistelu aloitetaan selvitysten, kehityskuvien ja rakennemallityön pohjalta yhteistyössä seutujen asiantuntijoiden ja päättäjien kanssa. Seutujen kaavatyötä ohjaavat seutujen ohjausryhmät.
- Valmisteluaineistosta voi antaa palautetta syksyllä 2017

Ehdotusvaihe talvi 2018–syksy 2018

- Laaditaan kaavan ehdotusaineisto valmisteluvaiheesta saadun palautteen ja mahdollisten lisäselvitysten perusteella
- Vaikutusten arviointia tarkennetaan
- Ehdotusaineistosta pyydetään lausunnot ennen sen nähtäville asettamista
- Maakuntahallitus käsittelee ehdotusaineistosta annetut lausunnot ja antaa niihin vastineet
- Pidetään toinen viranomaisneuvottelu
- Kaavaehdotus hyväksytään maakuntahallituksessa ja asetetaan nähtäville. Jos kaavaehdotusta muutetaan olennaisesti nähtävilläolon jälkeen, asetetaan se uudelleen nähtäville

Hyväksymisvaihe syksy 2018

- Maakuntahallitus käsittelee ehdotuksesta annetut muistutukset ja antaa niihin vastineet
- Ehdotus viimeistellään mahdollisten lisäselvitysten ja käydyn vuorovaikutuksen perusteella
- Kaava hyväksytään maakuntahallituksessa ja hallitus esittää valtuustolle lopullisen kaavaehdotuksen hyväksymistä
- Kaava hyväksytään maakuntavaltuustossa

Seuranta- ja toteutusvaihe 2019–

- Uudenmaan maakunta seuraa ja edistää kaavan toteutumista eri tavoin sekä seuraa myös kaavan muutostarpeita

8. LISÄTIETOJA

Uudenmaan liiton nettisivuilla www.uudenmaanliitto.fi tiedotetaan aina kun kaavaprosessissa tapahtuu jotain merkittävää.

Kaavan vireille tulosta sekä lausuntoajoista ja nähtävilläoloista kuulutetaan Uudenmaan liiton ja jäsenkuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä Uudenmaan liiton määrittelemissä ilmoituslehdissä. Käytettävät ilmoituslehdet ovat Aamuposti, Östnyland, Keski-Uusimaa, Länsi-Uusimaa, Uusimaa ja Västra Nyland sekä valtakunnalliset Helsingin Sanomat ja Hufvudstadsbladet.

Asiakirjat toimitetaan nähtävilläolon yhteydessä myös Uudenmaan liiton jäsenkuntien virallisille ilmoitustauluille. Lisäksi aineistot ovat nähtävillä tutustumista ja kommentointia varten Uudenmaan liiton toimistossa (Esterinportti 2 B, Helsinki) ja Uudenmaan liiton verkkosivuilla.

Maakuntakaavoituksen ajankohtaisia asioita voi seurata myös sähköpostitse toimitettavasta uutiskirjeestä. Postituslistalle voi liittyä liiton verkkosivuilla www.uudenmaanliitto.fi/uutiskirjeet.

Tarvittaessa yhteyttä voi ottaa myös suoraan kaavan valmistelijoihin. Parhaiten tämä käy sähköpostilla.

Yhteystiedot

Uudenmaan liitto, aluesuunnittelun vastuualue:

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2, 00240 Helsinki
puh. (09) 4767 411

Merja Vikman-Kanerva, aluesuunnittelun johtaja,
+358 40 638 6669
Ilona Mansikka, kaavoituspäällikkö,
+358 40 524 9186

Uudenmaan liittoon osoitetut sähköpostit osoitteella:

toimisto@uudenmaanliitto.fi (kirjaamo)

Henkilöiden sähköpostiosoitteet ovat muodossa:

etunimi.sukunimi@uudenmaanliitto.fi

Uusimaa-kaavan 2050 nettisivut

www.uudenmaanliitto.fi/uusimaa-kaava

Sosiaalisen median kanavat

facebook.com/uudenmaanliitto
twitter.com/uudenmaanliitto
youtube.com/uudenmaanliitto

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi